

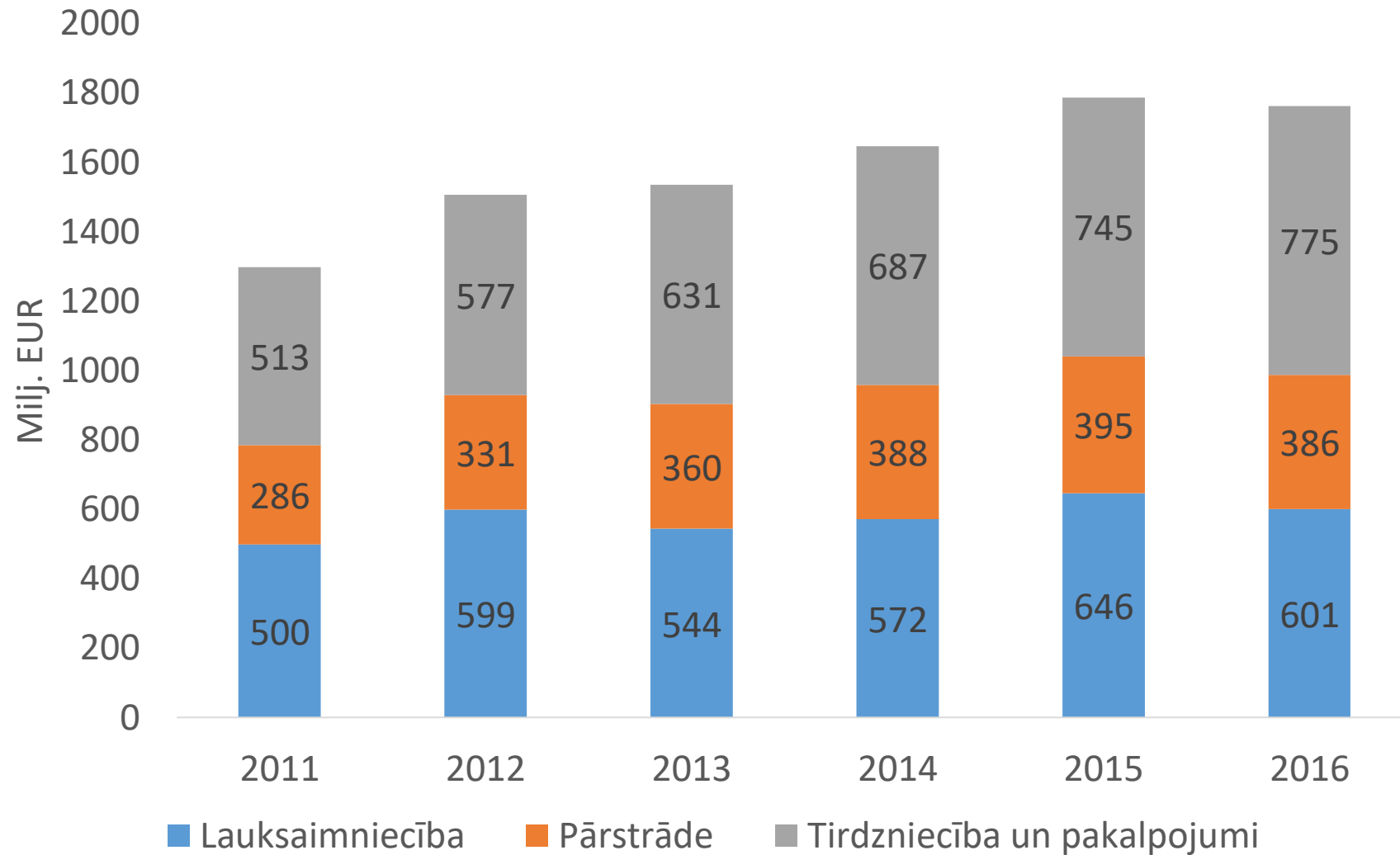
Zemkopības ministrija

Kopējās lauksaimniecības politikas nākotne:

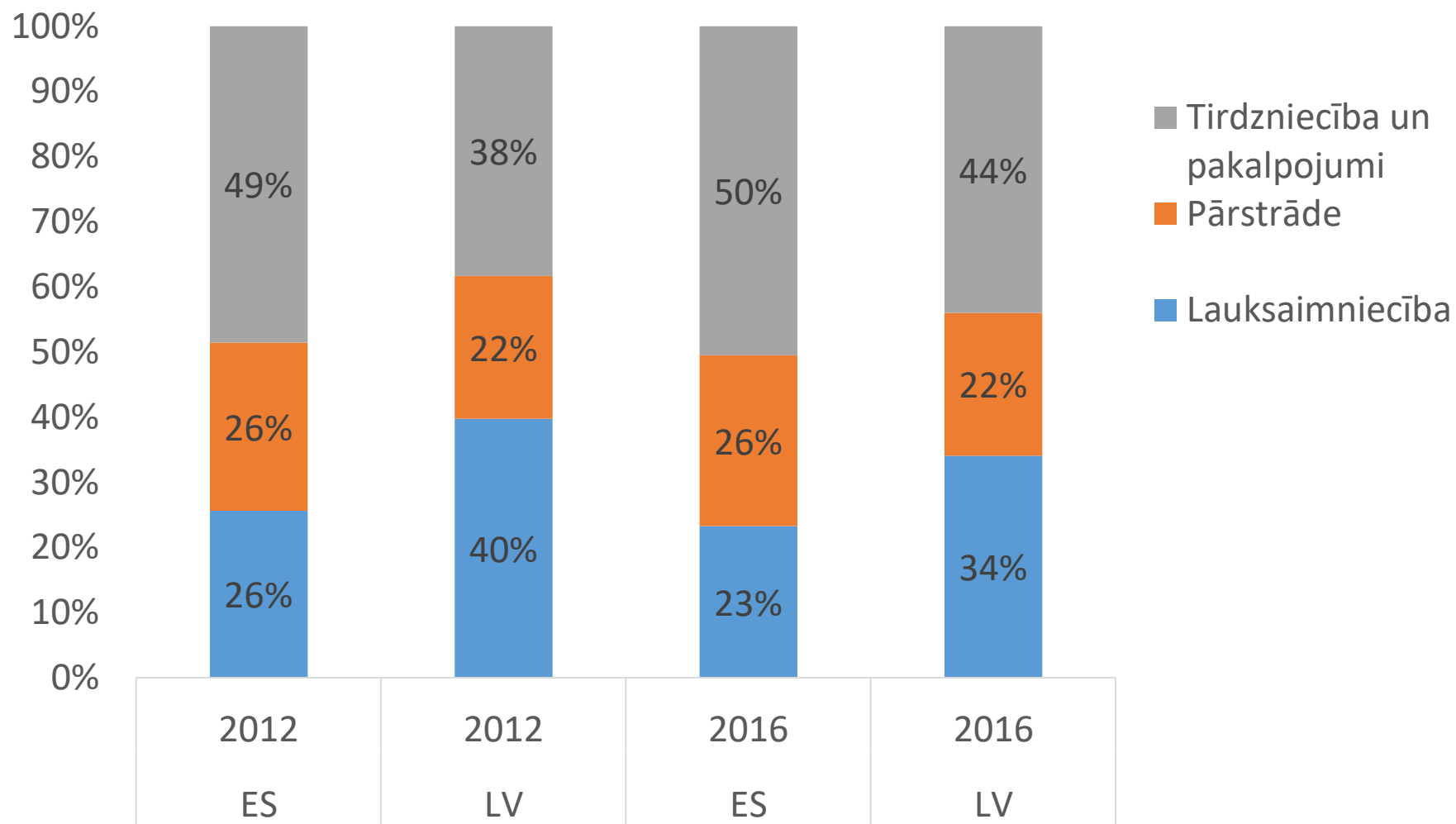
**Tematiskā darba grupa: kooperācija
1.sanāksme**

18.03.2019.

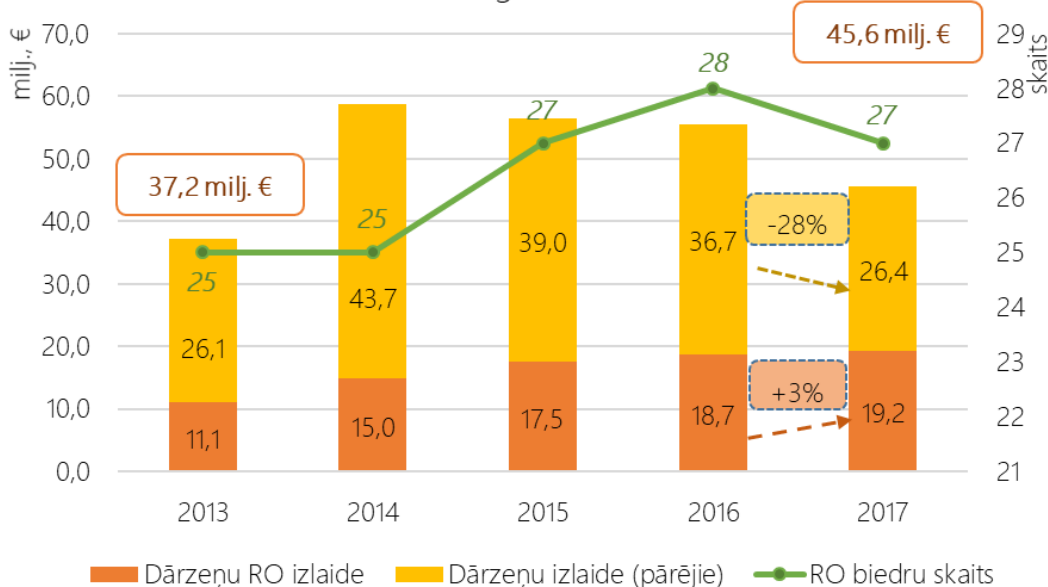
Lauksaimnieku radītā pievienotā vērtība samazinās pārtikas ķēdē

Lauksaimnieku radītā pievienotā vērtība sastāda vien 1/3 pārtikas ķēdē

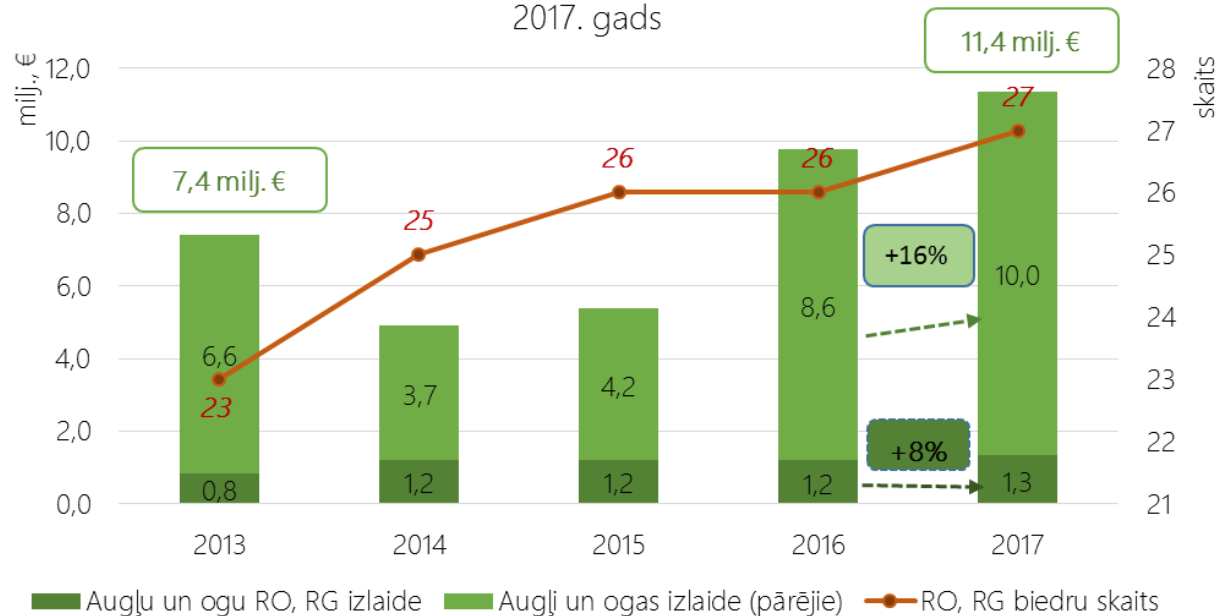
Dārzeņu izlaide un RO biedru skaits pa gadiem, 2013. - 2017.
gads

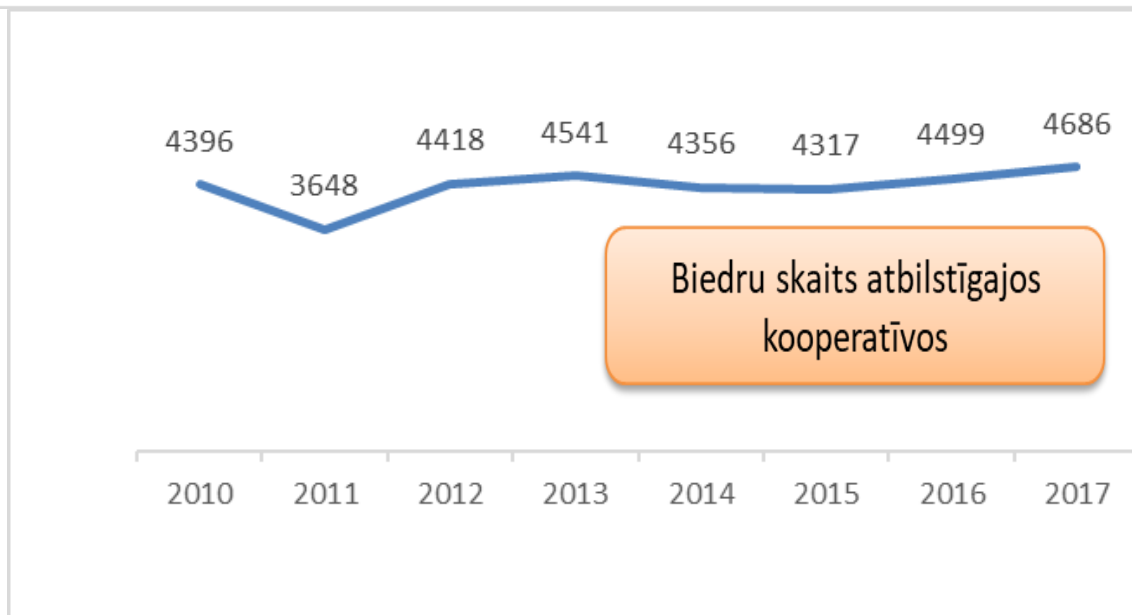
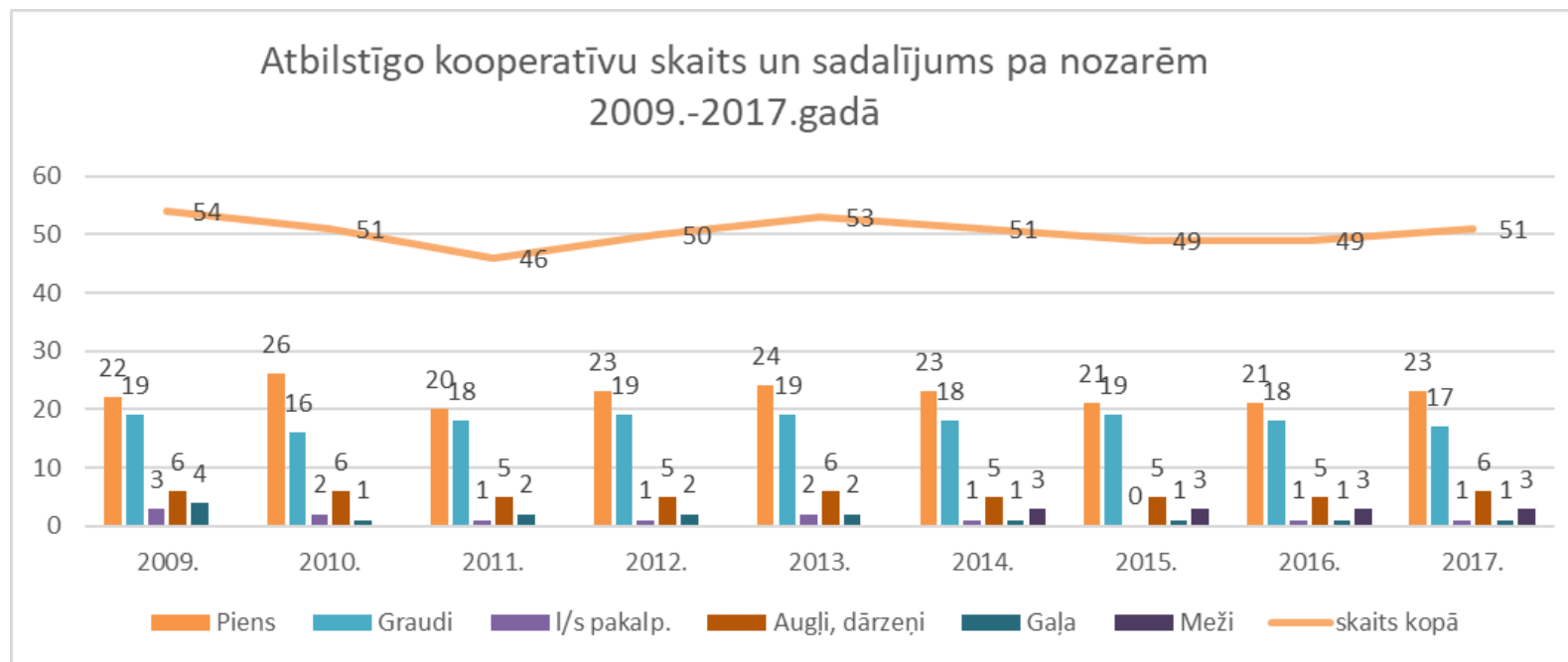
Dārzeņu nozarē samazinās ražotāju izlaide, kuri darbojas ārpus ražotāju organizācijām

Augļkopībā stagnē ražotāju organizāciju un nozares attīstība

Augļu, ogu izlaide un RO/RG biedru skaits pa gadiem, 2013.-
2017. gads

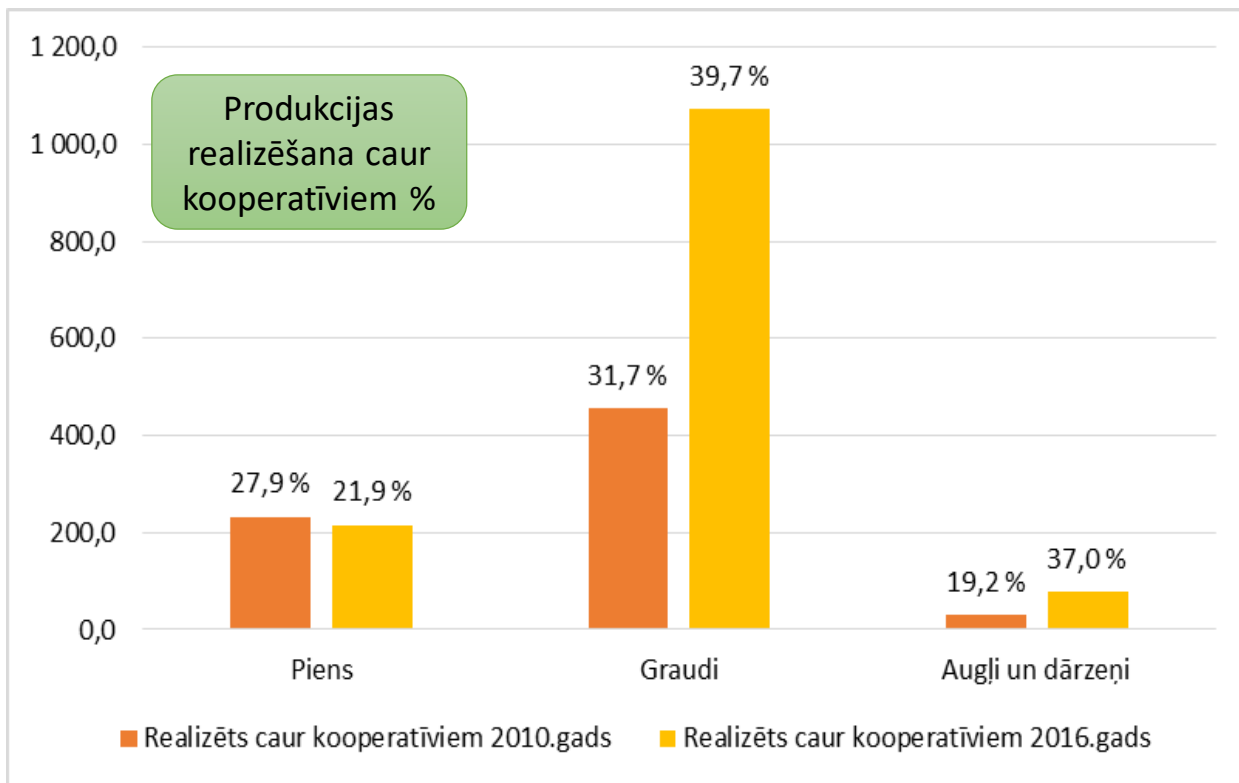
Neveidojas jauni un lēni paplašinās esošie atbilstīgie kooperatīvi

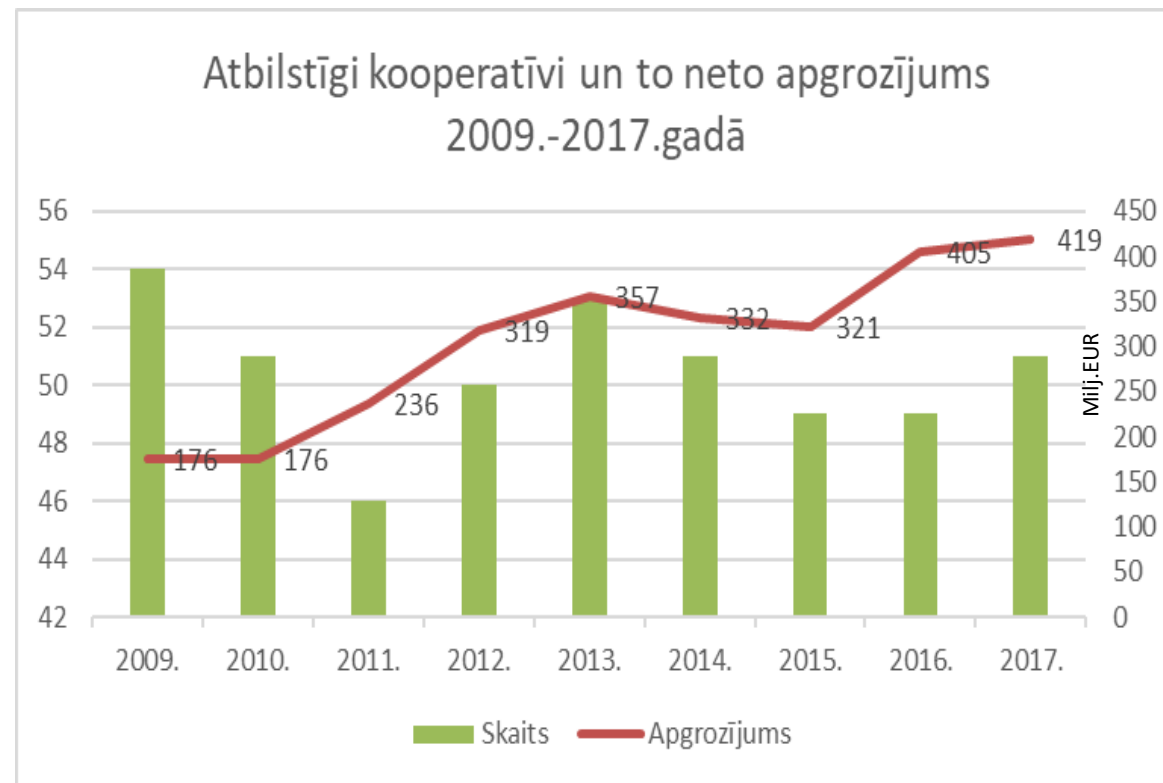

Zemkopības ministrija

Kooperācija – atbilstīgās lauksaimniecības un mežsaimniecības pakalpojumu kooperatīvās sabiedrības (2010-2017)

	Piens	Graudi	Augļi un dārzeņi
Saražots Latvijā (kopā) 2010.gads	834,5	1 435,0	163
Saražots Latvijā (kopā) 2016.gads	986,2	2 703,2	209,8
Realizēts caur kooperatīviem 2010.gads	232,9	455,7	31
Realizēts caur kooperatīviem 2016.gads	216,3	1 073,7	77,7

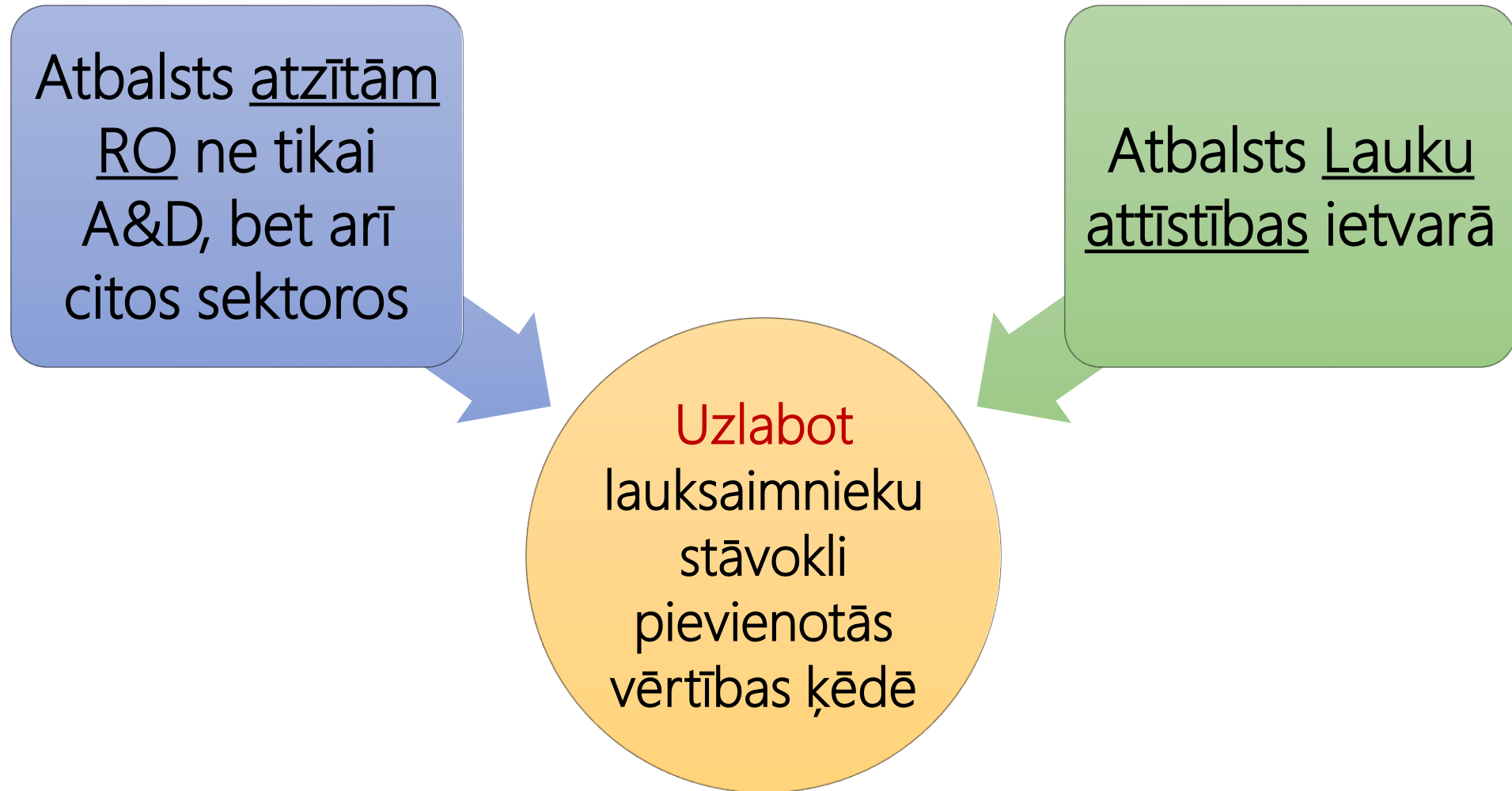
Problēmas kooperācijas jomā

- Atsevišķās nozarēs **nav motivācijas** veidot kooperatīvus
- Viedoklis, ka **savu produkciju tirgū var pārdot dārgāk** – (augļi, dārzeņi, gaļa)
- Nav vēlmes, iniciatīvas savstarpēji sadarboties no lauksaimnieku/mazo vidējo ražotāju puses
- **Nav līdera**, kas uzņemtos kooperatīva vadību
- Biedru **izpratnes un atbildības noturība** – nav lojalitātes pret kooperatīvu / iekšēja neuzticība
- **Nav kooperatīva darbības/biznesa ilgtermiņa stratēģijas**
- Vāja sagatavotība nopietnām biznesa investīcijām vai nav vēlmes attīstīties/augt
- Nav skaidra rīcība krīzes situācijās - **nav risku vadības plāna**
- Saimniecību darbības efektivitāte (efektīva pieejamo resursu izmantošana, produkcijas ražošana ar zemākām izmaksām)
- Vidēja vai zema preces konkurētspēja (cena/atbilstība tirgus pieprasījumam u.c.)

Piedāvājums sarunai – kooperatīvi

- Jaunu kooperatīvu veidošana nozarēs, kurās kooperācijas nav (*ja ir tirgus nepieciešamība*).
- Vertikālā kooperācija, lai ļautu ražot produkciju ar augstāku pievienoto vērtību, kā arī palielinātu kooperatīvo sabiedrību apgrozījumu un peļņu.
- Horizontālā kooperācija - kooperatīvu apvienošana.
- Mājražotāju kooperatīvi - īsās piegādes ķēdes, lai apvienotu piemājas saimniecībās saražotās un mājas apstākļos pārstrādātās produkcijas ražotājus, vienlaikus veicinot šīs produkcijas pieejamību tirgū.
- Starpnacionālā kooperāciju - starpvalstu kooperācijas veidošana.
- Kooperatīva vadītāju (Līderu) apmācība (*zināšanas pārnese un informācijas pasākumi, pieredzes apmaiņa*).

Ko paredz KLP pēc 2020? Kādas iespējas?

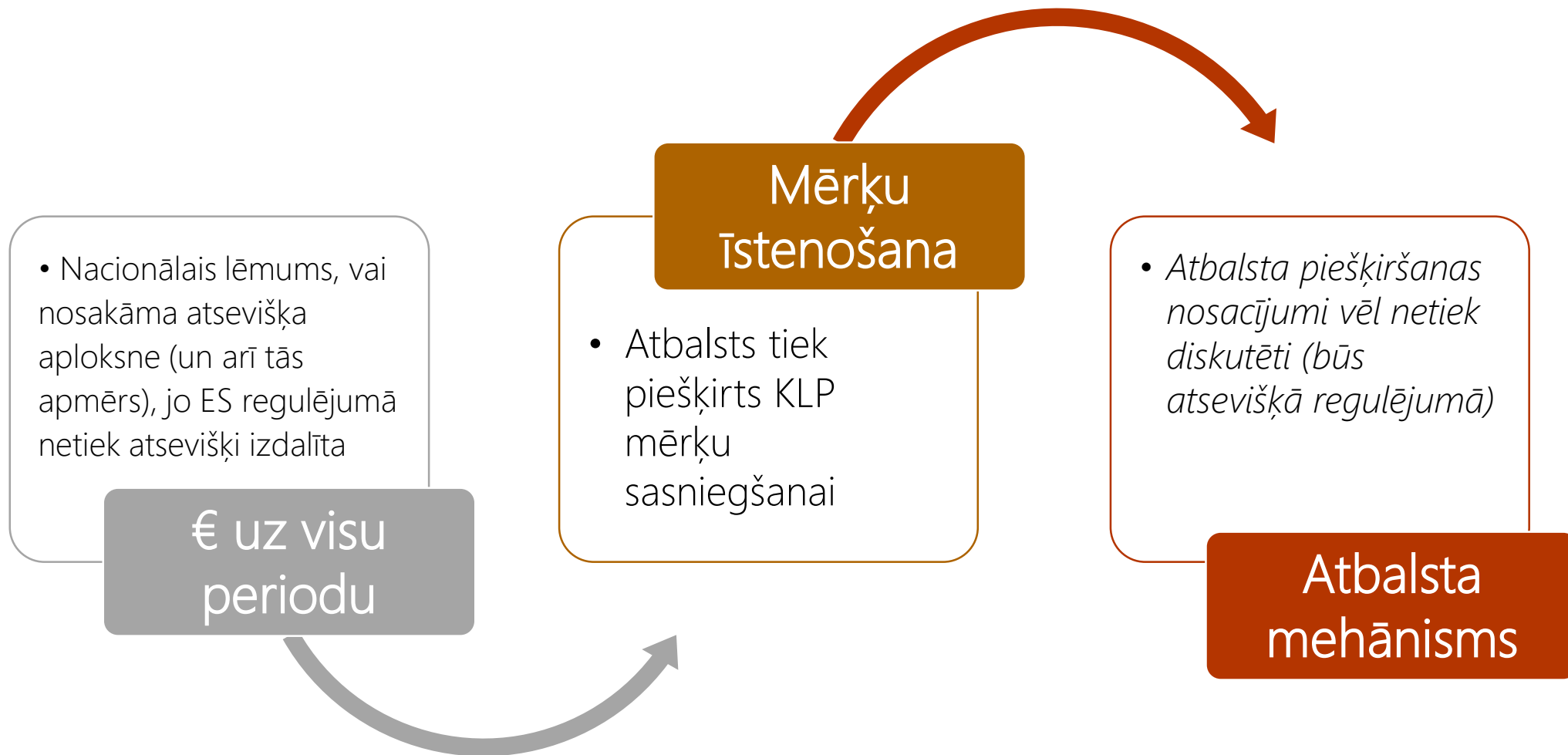

Ņemt vērā! Par nosacījumiem vēl tiek diskutēts ES lēmumu pieņemšanas institūcijās!

Nozariskās intervences jeb ražotāju organizācijas

Atbalsts lauku attīstības ietvaros

Kā nākotnē turpināt atzīšanu?

Ražotāju organizāciju atzīšanas kritēriji

DV jeb LAD atzīst / vērtē atbilstību

- Atzīšanas iesniegums
- Lēmums par atzīšanu 4 mēnešu laikā
- Atbilstības izvērtēšana kritērijiem 1 X gadā
- Ziņojums EK 31.03. par iepriekšējā gadā pieņemtu lēmumu piešķirt, atteikt vai atsaukt atzīšanu

Regulējums paredz dalībvalsts atzītām RO atkāpi no konkurences normām

Kritēriji

- Primārie ražotāji konkrētā nozarē
- RO = ražotāju kontrolē
- RO = tiesību subjekts vai skaidri definēta tiesību subjekta daļa
- Demokrātiska pārvaldība
- Minimālais biedru skaits un minimālais produkcijas apjoms
- Veic konkrētu darbību
- Statūti

Statūti

- Nosacījumi biedriem:
- ievērot noteikumus, ko RO pieņēmusi attiecībā uz ražošanas pārskatiem, ražošanu, tirdzniecību un vides aizsardzību;
- Biedru produkcijas realizācija
- Papildus nosacījumi: finansiālie nosacījumi, demokrātiskā uzraudzība, sankcija u.c.

Kooperatīvo sabiedrību atbilstība

LLKA atzīst / vērtē atbilstību	Kritēriji	Juridiskais statuss/statūti
• Iesniegums katru gadu • Izskata mēneša laikā • Atbilstīgo sabiedrību saraksts pieejams LLKA tīmekļvietnē	• Primārie ražotāji konkrētā nozarē • 18 atbilstības kritēriji • Minimālais biedru skaits atkarībā no nozares • Min apgrozījums • Min cik no sabiedrības apgrozījuma veido lauksaimniecības preču un pakalpojumu realizācija • Min preču un pakalpojumu apgrozījums starp sabiedrību un tās biedriem • Max pieļaujamais apgrozījums ar vienu biedru • Saistītās personas • Peļņas sadale	• KS = zemnieku kontrolē • KS = nekomersants (dažos gadījumos attiecas Komerclikums) • KS = katram biedram viena balss • Biedru produkcijas realizācija un pakalpojumi

ES atbalsta nosacījumi

A&D RO

- 50% no DP faktiskajiem izdevumiem, nepārsniedzot 4,1% no RO tirgū laistās produkcijas vērtības
- 4,1% var tikt palielināts par 0,5%, ja to izmanto pētniecības, vides, veicināšanas un patēriņa palielināšanas pasākumiem
- Obligāts nosacījums – [15%] no DP izdevumiem jābūt saistītiem ar vides pasākumiem
- ES atbalstu var palielināt līdz 60%, piem., DP aptver tikai bioloģisko produktu ražošanu u.c.

Pārējās nozares RO

- 50% no DP faktiskajiem izdevumiem, nepārsniedzot 5% no RO tirgū laistās produkcijas vērtības
- ES atbalstu var palielināt līdz 60% jaunajām RO (5 gadus pēc atzīšanas) [AT PRES priekšlikums]

Lauku attīstība

- Ražotāju grupu un organizāciju izveides atbalsts (KLP stratēģiskā plāna regulas 71.pants)
- Atbalsts investīcijām – *intensitāte līdz 40 - 75%** (KLP stratēģiskā plāna regulas 68.pants)
- Zināšanu pārnese un informācija – *intensitāte līdz 75%* (KLP stratēģiskā plāna 72.pants)
- * AT priekšlikumā paredzēti 40% produktīvajām investīcijām un citām – 75%

Pasākumu jeb intervenču veidi

Vai nākamajā periodā iespējams atbalstīt, ņemot vērā statusu	KS	RO
Investīcijas materiālos un nemateriālos aktīvos, pētniecība un eksperimentālā ražošana	+	+
Konsultāciju pakalpojumi un tehniskā palīdzība	+	+
Apmācība, tostarp padomdošana un paraugprakses apmaiņa	+	+
Bioloģiskā ražošana	-	+
Produkcijas transportēšanas un uzglabāšanas ilgtspēju un efektivitāti palielinoša rīcība	+	+
Noietu veicināšana, saziņa un tirgvedība, tostarp rīcība un aktivitātes, kuru konkrētais mērķis ir palielināt patērētāju informētību par ES kvalitātes shēmām un veselīga uztura nozīmi, kā arī dažādot tirgus	-	+
Kvalitātes shēmu īstenošana	-	+
Izsekojamības un sertifikācijas sistēmu īstenošana	-	+
Krīžu un risku pasākumi	+	+

Secinājumi pēc 18.03.2019. diskusijas

Vajadzības un prioritātes?

1. Primārā ražotāja informētība par kooperācijas iespējām, ieguvumiem;
2. Lauksaimnieku novecošanās kā šķērslis attīstībai (kūtrums, izglītības trūkums);
3. Digitalizācija un tehnoloģiju izmantošana – nepieciešamās prasmes un pielāgošanās;
4. Izglītības sistēmā nepietiekama izglītošana par kooperāciju;
5. Lauksaimnieku nevēlēšanās maksāt adekvātu atalgojumu kooperatīvu menedžeriem, kā rezultātā grūti piesaistīt profesionālus līderus;
6. Saņemtā atbalsta un «atdeves» līdzsvars;
7. Juridiskais ietvars, kas ļauj efektīvāk regulēt RO/KS un biedru attiecības (biedru pienākumi);
8. Juridiskais ietvars, kas motivē [mazo] ražotāju iziet no «pelēkās zonas» un iesaistīties kooperācijā (gan veidojot, gan iesaistoties);
9. Juridiskais ietvars (t.sk., piemērotākā juridiskā forma) starpvalstu sadarbībai;

Atzīšana/statuss – identificētās problēmas

1. Apgrozījuma ierobežojumi no biedra (RO nav, bet KS ir). Nemotivē, jo ražotāji atšķiras pēc lieluma un attiecīgi atšķiras arī viņu vajadzības un iespējas (gan iepērkot izejvielas, gan pārdodot produkciju).
2. Prasības par saistītām personām (KS stingrākas prasības);
3. Lēmumu pieņemšana – KS katram biedram 1 balss. Nemotivē, jo tiem, kas iegulda vairāk, salīdzinoši niecīgas iespējas ietekmēt lēmumus;
4. Peļņas sadale, t.s., ieguldīšanai kooperatīva darbības attīstībā (atšķirīga pieeja KS un RO);
5. Biedru produkcijas realizācija caur RO;
6. Ražotāju organizāciju juridiskā forma (jautājums plašākā nozīmē, ne tikai starpvalstu sadarbības gadījumā), sadarbības praktiskie aspekti (t.sk., investīciju subjekts un faktiskais turētājs);

Mājasdarbs nākošajai diskusijai

- Nodefinēt prioritātes (sarindojot/apvienojot identificētās vajadzības);
- Izvērtēt, vai nepieciešams vienādot ražotāju organizāciju un atbilstīgu kooperatīvo sabiedrību atzīšanas sistēmas?